

V historii se vystřídalo několik štěpných i slučovací období, nyní převažuje to štěpné spojené s fylogenetickým konceptem druhu. Oproti předchozím štěpným obdobím se teď při porovnávání variability studovaných zvířat zohledňují veškeré nashromážděné údaje, množství jedinců je v analýzách větší a každý popis a revize musí mít řadu standardů, aby byly akceptovatelné. Každá dnešní kvalitní revize navíc rovněž odlišností přímo testuje, což zvyšuje kontrolovatelnost takových objevů. Oproti určitému klíší, že taxonom je výstřední badatel posedlý popisováním nových druhů, platí, že jde o seriózního vědce věnujícího se diverzitě životního řádu a pokud narazí na výraznou odlišnost, tak ji pochopitelně uveřejní. Opravdu neznáme nikoho ze svých kolegů, jenž by se cíleně jal popisovat nové druhy jen proto, aby byl slavný nebo aby jich popsal co nejvíce.

Jaký je rozdíl mezi biologickým a fylogenetickým konceptem?

Vědci navrhli celou řadu konceptů pojetí druhů lišících se často jen drobnými detaily v jejich definicích. Dva z nich jsou nejnápadnější – biologický a fylogenetický. První za druh považuje soubor populací s nějakými společnými znaky, a jedinci druhu se za normálních okolností plodně kříží mezi sebou, ne však s příslušníky jiných druhů. Tento koncept je krásně definovaný, má však svá omezení (např. nelze aplikovat pro asexuální a fosilní druhy

a podle něj také nemůže existovat žádný hybridní druh). Pokud zvířata žijí ve stejné oblasti (sympatricky) a nekříží se, jsou pokládána za odlišné druhy. To ale znamená, že taxony, které se nepotkají, se automaticky považují za poddruhy (řekněme kozorožec alpský – *Capra ibex* a etiopský kozorožec walia – *C. walia*).

Fylogenetický koncept je ryze praktický – pracuje s reálnými fakty a od druhů vyžaduje jen to, aby měly nějaký unikátní znak oproti jiným. O druh jde tehdy, když jsme schopni zvíře určitého věku a pohlaví bezchybně zařadit. Pokud nacházíme určitý překryv (nejvýše 25 %), pak je považován za poddruh. Toto pravidlo můžeme jednoduše demonstrovat na příkladu zmíněné zebry bezhřívě ze severu východní Afriky, kde se bezhřívost vyskytuje u více než 75 % dospělých jedinců. Tato bezhřívost je ale známa třeba i v populacích zebry Böhmovy (*E. quagga boehmi* – do 25 %) z národního parku Tsavo. V tomto případě je v pořádku, pokud obě zebry považujeme za odlišné poddruhy zebry stepní. Výraznou odlišnost ale vykazuje zebra Grévyho (*E. grevyi*), takže si je snad nikdo nespole (to znamená, že jsou 100% diagnostikovatelné), a proto představují odlišné druhy. Analogicky jsou rozdílnými druhy i kozorožec alpský a k. walia, protože se nedají zaměnit. Už nás netrápí možnost hybridizace, neboť jednak u naprosté většiny zvířat vzájemné křížení neznáme, jednak jakýkoli pokus o prověření hybridizace pod lidskou kontrolou (zoo nebo rezervace

s dovezenými zvířaty v nepřirozeném poměru pohlaví) nic o přirozených podmínkách neříká. Fylogenetický koncept tedy programově nepodporuje diverzitu alopatrických druhů (s oddělenými areály), jak to dělá biologický (proto lze s jeho pomocí druhově povýšit sumaterského a bornejského orangutana, bílé nosorožce, horské zebry, gorily apod.). Fylogenetický koncept lze aplikovat na asexuální a fosilní druhy a mohou podle něj existovat hybridní (stabilizované druhy vzniklé křížením odlišných druhů) – u savců známe už celou řadu takových hybridních druhů (u kopytníků např. zubr, jelen milu, kambodžský banteng coby hybridní „poddruh“).

Rody jsou oproti druhům zjevně naší umělou kategorizací přírody. Evoluce pracuje s druhy, rod je iluzorní, proto se vědci nemohou tak často dohodnout, jestli nějaký taxon má mít samostatný rod, nebo ne. Dnes se opět uplatňuje praktické kritérium, jež rody přiděluje druhům (jejich skupinám), které jsou od sebe izolované dlouhou dobu, řekněme od miocénu, případně pliocénu. Samostatný rod pro tapíra čabakového i kudu malého má tedy své opodstatnění. Samozřejmě si lze vymyslet další kritéria, ale proč nepřijmout zrovna toto?

Kolektiv spoluautorů: Petr Hrabina, Josef Suchomel, Peter Lupták

**Lynx, Barcelona 2011, 886 str.
Doporučená cena 160 Eur**

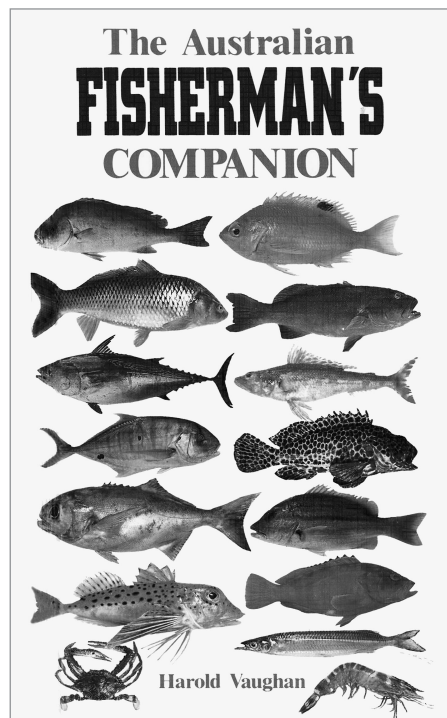
Lubomír Hanel

RECENZE

Harold Vaughan: The Australian Fisherman's Companion

Tato útlá knížka je určena především lidem věnujícím se rybaření ve sladkých i mořských vodách Austrálie. Úvodní stránky obsahují návod, jak knihu používat, pak následují kresbami znázorněné různé způsoby lovu a odlišné typy nástrah a nástrah.

Hlavní část knihy tvoří přehled 240 druhů paryb a ryb (s 221 barevnými obr.) a téměř 50 druhů bezobratlých (48 barevných obr.). U každého druhu se uvádí anglický a vědecký název, dále stručná charakteristika se zaměřením na poznávací znaky, maximální délka, obvyklé místo výskytu a způsoby rybolovu. Druhy jsou rozděleny do několika kapitol podle jednoho vybraného nápadného znaku (ryby bez šupin a se šupinami, nápadně zploštělé ryby, určitý tvar ocasní ploutve – utatý, vypouklý, různým způsobem vykrojený). Obrázky jsou kombinovány z barevných kreseb (žraloci) a barevných fotografií většinou dostatečné kvality. Jednotlivé druhy byly fotografovány často na souši, méně ve svém přirozeném prostředí, někdy jde o snímek úlovku s rybářem. Jen výjimečně jsou snímky příliš tmavé, takže ryba není

zřetelná (např. *Cheilinus undulatus*, *Girella elevata*, *Seriola dumerilii*, *Sphyræna lewini*). Škoda jen, že se zde vícekrát objevují dnes již neplatné vědecké názvy, např. *Paraplagusia unicolor* (správně *P. bilineata*), *Aseraggodes macleyanus* (správně *Synclidopus macleanus*), *Amphotistius kuhlii* (správně *Neotrygon kuhlii*), *Percaletes colonorum* (správně *Macquaria colonorum*) nebo *Nelusetta ayraudi* (správně *N. ayraud*).

Z bezobratlých se v knize uvádějí některé běžnější druhy mořských plžů, mlžů, hlavonožců a korýšů. Do této části je zařazen i živočich zmíněný jen domorodým názvem cunjevoi – jde o sumku (možná druhu *Pyura stolonifera*), která se může používat jako vhodná nástraha k lovu ryb. Jako zajímavost zde najdeme i zdařilou fotografii jedné z medúz čtyřhranek, jež patří k nejnebezpečnějším živočichům severního pobřeží Queenslandu.

Za pozornost stojí, že mezi lovenými rybami se uvádí i některé nepůvodní druhy, které jsou známy také našim rybářům, např. kapr obecný (*Cyprinus carpio*), lín obecný (*Tinca tinca*), okoun říční (*Perca fluviatilis*) a karas stříbřitý (*Carassius auratus*) – u něho je ale chybně přiřazen obrázek kapra s načervenalým zbarvením. Celkově lze tento malý atlas považovat za průměrnou publikaci, přesto pro základní orientaci mezi hlavními rybářskými objekty australského pobřeží i vnitrozemí může splnit svůj účel.

**New Holland Publishers, Australia,
2011, 230 str. Cena neuvedena**